

תוכן עניינים

1	פתח דבר
	שער א': הסתלקות היורש מזכותו בעזבון - סעיף 6 לחוק
3	הירושה
3	פרק א': הדין
5	פרק ב': כללי
7	פרק ג': צורתה של ההסתלקות
7	1. מבוא
8	2. נוסח תצהיר ההסתלקות
8	3. דוגמאות מהפסיקה
4	4. האם ניתן לוותר על דרישת הכתב הקבועה בסעיף 6(א) לחוק הירושה
10	בנסיבות מסויימות?
5	5. האם ניתן להסתלק מירושה על-פי דין שלא לפי הוראות סעיף 6 לחוק
12	הירושה?
17	פרק ד': הסתלקות מזכות בעזבון אפשרית עד לחלוקת העזבון
19	פרק ה': מועד השתכללות ההסתלקות
25	פרק ו': הסתלקות מחלקו בעזבון, כולו או מקצתו או ממנה
25	1. כללי
2	2. עצם ההסתלקות והיתור על זכות הירושה אינה מעידה על ויתורו
26	של אותו אדם על כל חוב אחר שיש למנוח כלפי אותו יורש שויתר על
26	חלקו
28	3. הלכה למעשה
	פרק ז': מי שהסתלק מחלקו בעזבון, רואים אותו במידה שהסתלק כאילו
31	לא היה יורש מלכתחילה
35	פרק ח': לטובת מי ניתן להסתלק
35	1. כללי
35	2. הסתלקות לטובת נכד
36	3. הסתלקות לטובת בן דוד
37	4. הסתלקות לטובת עזבון
5	5. האם הסתלקות יורשים מחלקם בעזבון לטובת אחי אימם -
37	המורשה "תופסת" כאשר מצויים יורשים נוספים מבני דרגה ראשונה
37	(כגון נכדים)?
6	6. האם יורש יכול להסתלק מחלקו של יורש אחר בירושה או שהמדובר
38	בפעולה אישית בלבד?
40	7. יורש שהסתלק סתם
43	8. האם מי שהסתלקו לטובתו יכול להסתלק לטובת אחר?

44	9. הסתלקות קטין
	פרק ט': הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול דין טעונה אישור בית-
45	המשפט
	1. פעולות טעונות אישור בית-המשפט - סעיף 7 לחוק הכשרות
45	המשפטית
45	1.1 כללי
45	1.2 סעיף 7 לחוק הכשרות למול סעיף 20 לחוק הנ"ל
	2. פעולות טעונות אישור בית-המשפט - סעיף 20 לחוק הכשרות
46	המשפטית
46	2.1 כללי
	2.2 פעולה משפטית בין הקטין לבין הוריו או קרובי הוריו, זולת
	קבלת מתנות הניתנות לקטין - סעיף 20(5) לחוק הכשרות
47	המשפטית
47	2.2.1 כללי
49	2.2.2 הגנת צד שלישי - סעיף 21 לחוק
49	3. הסתלקות מירושה על-ידי אפוטרופוס
49	3.1 כללי
	3.1 הסתלקות בעל (חסוי) באמצעות אביו לטובת הורי אשתו
50	המנוחה
53	פרק י': מה דינה של הסתלקות על-תנאי
55	פרק י"א: הסתלקות בתמורה
55	1. כללי
59	2. הלכות בתי-המשפט
59	2.1 עניין דבורה מוניץ נ' סמי דקלו
68	2.2 עניין יגאל סיטין נ' מיכל סיטין ואח'
79	פרק י"ב: האם אדם יכול לחזור בו מהסתלקותו
81	פרק י"ג: פגם ברצון היורש שהסתלק מהעזבון
81	1. כללי
81	2. חוזה למראית עין - סעיף 13 לחוק החוזים
81	2.1 כללי
82	2.2 מהו חוזה למראית עין?
84	3. נטל ההוכחה
84	3.1 רמת ההוכחה
85	3.2 טענה בעל-פה נגד מסמך בכתב
86	4. נפקות חוזה למראית עין
86	4.1 ביחסים בין הצדדים להסכם
87	4.2 חוזה למראית עין וצד שלישי
88	5. טעות - סעיף 14 לחוק החוזים
96	6. הטעיה - סעיף 15 לחוק החוזים

7.	כפיה - סעיף 17 לחוק החוזים	101
8.	עושק - סעיף 18 לחוק החוזים	102
9.	דרך הביטול - סעיף 20 לחוק החוזים	104
10.	כשרות המנוח/ה לחתום על תצהיר הסתלקות - סעיף 2 לחוק	
105.	הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות	
11.	דוגמאות מהפסיקה	107
פרק י"ד: תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום - סעיף 72 לחוק		
הירושה		
115.	הדין	115
116.	כללי	116
3.	האם זכותו של יורש להסתלק מחלקו בעזבונו, כל עוד לא חולק העזבונו, עומדת לו גם לאחר שבית-המשפט נתן צו ירושה ובדגש לחלוק הזמן והיעדרן של עובדות חדשות ממשיות?	119
4.	דוגמאות מהפסיקה	125
5.	סיכום	130
פרק ט"ו: האם ניתן להחיל את עיקרון תום-הלב על דיני ההסתלקות		
133.	ההסתלקות	133
141.	פרק ט"ז: תצהיר הסתלקות ודיני המתנה	141
143.	פרק י"ז: תצהיר הסתלקות וחוק עשיית עושר ולא במשפט	143
145.	פרק י"ח: הסתלקות פושט רגל/חדל פירעון ותוקפה	145
1.	ביטול הענקות - סעיף 96 לפקודת פשיטת הרגל	145
2.	ביטול פעולה הגורעת נכסים מקופת הנשיה - סעיף 220 לחוק חדלות פירעון	150
3.	האם הסתלקות של יורשים מזכותם בעזבונו, בהתאם לסעיף 6 לחוק הירושה היא בגדר "הענקה" של נכסים, כמובנה בסעיף 96(א) לפקודה, אשר לפי סעיף זה בטלה כלפי הנאמן?	151
4.	בקשה לצו מניעה זמני לאיסור דיספוזיציה בדירת מגורים ובקשה לצו המורה על ביטול הסתלקות החייב מעזבונו אביו המנוח	157
163.	פרק י"ט: עיקול ותצהיר הסתלקות	163
167.	פרק כ': הסתלקות וחוק מיסוי מקרקעין	167
169.	פרק כ"א: אפשרות החזרה מתצהיר ההסתלקות	169
171.	פרק כ"ב: האם יש ליתן תוקף להסתלקות שכל מטרתה להכשיל את רצונו של המצווה	171
189.	פרק כ"ג: הסתלקות בנסיבות מיוחדות - חרבות ברזל - סעיף 6א לחוק הירושה	189
195.	פרק כ"ד: עניינים שונים	195
1.	האם ביטול צו הירושה על-ידי בית-הדין השרעי מבטל את הודעת ההסתלקות?	195

2.	האיזון בין שיקול צדק "כלליים", המבקשים להרתיע צדדים מכריתת חוזים בלתי-חוקיים, לבין שיקול צדק "פרטניים" בין הצדדים הקונקרטיים לחוזה, שנטלו חלק "בתרגיל ההסתלקות" (לרבות המערער), מטה את הכף לתוצאה בדבר חיוב המשיב 1 בהשבה 200.....
3.	הסתלקות ופקודת הירושה המנדטורית 203.....
4.	אדם הוכר כזכאי לדירה ציבורית וטרם הקצאתה קיבל סיוע בשכר דירה. בתוך כך, הפך ליורש אולם ויתר על חלקו בירושה לטובת יורשת אחרת - בנסיבות אלה, האם הוא נכנס לגדר ההגדרה "חסר דירה" המהווה תנאי להכרה בזכאות לדיור ציבורי ולקבלת סיוע בשכר דירה? 205.....
5.	עניין דשת - רע"א 5103/95 212.....
6.	פקודת הירושה 231.....
7.	פרשנותם של המערערים את התנהלות המנוחה שלא הגישה בקשה לצו קיום צוואה, כאילו אין לה עניין לרשת, ומכאן שאין היא זכאית לרשת מאחר והסתלקה מזכותה בעזבון, היא פרשנות מרחיקת לכת המכרסמת בעיקרון רצון המת, מעמד הצוואה וודאותה, ואשר עומדת בסתירה להוראת חוק סעיף 6 לחוק הירושה 243.....
8.	האם יש להורות על ביטול צו ירושה הכולל תצהירי הסתלקות שנחתמו על-ידי התובעות לטובת הנתבע בסמוך לאחר פטירת המנוחה? 243.....
9.	היחס בין הוראת סעיף 6 לחוק הירושה לבין הוראת סעיף 72 לחוק הירושה 255.....
10.	צירוף נתבע נוסף 260.....
11.	שאלת תוקפם של ההסתלקויות ואו הוויתור על-פי חוק הירושה 262.....
12.	האם קיימת עילה לבטל את כתבי ההסתלקות של המבקשות? 286.....
13.	דיני הסתלקויות ובית-הדין הרבני 298.....
14.	מהי ההבחנה בין הסתלקות שנעשתה על-מנת לסכל זכויות של נושה ובין הסתלקות בעלת טעם ריאלי אחר? 319.....
15.	תביעה לביטול תצהיר הסתלקות מעזבון 324.....
16.	האם יש להורות על ביטול הסתלקותה של התובעת מירושת סבה המנוח וכפועל יוצא, לבטל את צו קיום צוואתו שניתן כ- 16 שנים טרם הגשת התובענה? 342.....
17.	האם הסתלקות הנתבע מחלקו בעזבון המנוחה היתה כדין אם לא? 354.....
18.	מהי הסתלקות? 360.....
19.	תנאי מהותי להשתכללותה של הודעת הסתלקות, הוא הגשתה לרשם לענייני ירושה או לבית-המשפט לפי העניין 362.....

20.	ככלל, הסתלקות נכנסת לתוקף עם הגשת תצהיר הסתלקות	365....
21.	הסתלקות האם מעזבון בנה לטובת הבת היא עניין מהותי - בשלב זה ניתן לקבוע כי כל עוד לא חולק העזבון, רשאי יורש, בהודעה בכתב או לבית-המשפט כאשר העניין הועבר אליו לפי סעיף 67א לחוק, להסתלק מהעזבון - בהתאם לסעיף 6(ב) לחוק נקבע כי הסתלקות יכולה להיות, בין היתר לטובת אחיו של המוריש	366.....
22.	על-פי דין תורה אדם לא יכול להסתלק מרכוש השייך לו, ובירושה הרי הוא כבר זכה, והדרך להפקעת בעלות האדם על רכשו היא בהקנאה או הפקר	366.....
23.	זכותו של אדם להסתלק מחלקו בעזבון לאחר מות מוריש וטרם חלוקת העזבון	366.....
24.	הסתלקות לאחר מתן צו פתיחת הליכים של יחיד	367.....
25.	תוקפו של תצהיר ההסתלקות	367.....
26.	למרות שניתן לקבל את סיפור המסגרת בדבר הסתבכות היחיד בהימורים והתגייסות המשפחה להצילו, לא הוכח כי הוויתור על העזבון היה בגין תמורה זו ואף לא הוכח כי הסכומים ששולמו עבור היחיד היו תמורה הולמת. על-כן, אני מורה על ביטול של וויתור היחיד על חלקו בעזבון	374.....
27.	כל עוד לא ניתן צו ירושה בעזבון של אביו של הנתבע, וכל עוד לא ניתן צו המתקן את צו קיום הצוואה בעזבונה של האם, הנתבע הוא בעל הזכות ב- 1/3 מעזבונם. די בצו קיום צוואת האם שטרם תוקן, כדי לזכות את הנתבע בחלק מהדירה, ובכל הנוגע לאב - כל עוד לא הוגשה בקשה לצו ירושה, לא נדונו ההתנגדויות או ההסתלקויות לגבי עזבון זה, ולכן הנתבע הוא יורש, אביו מכוח הדין, בהיותו אחד מבניו, אלא אם תוכר הסתלקותו	374.....
28.	ניתן לראות את הסתלקותו של החייב מעזבונה של רעייתו המנוחה, בדיון שנערך לפני בית-הדין הרבני, כפעולה שגרעה נכס מקופת הנשייה שבוצעה במטרה להבריש נכס מנושיו. משכך, הסתלקות החייב מזכויותיו בעזבונה של רעייתו המנוחה בטלה, ויש לראותו כבעל מחצית הזכויות בדירה	375.....
29.	ההסתלקות של החייב מעזבון אימו נעשתה שלא כדין, בעת שזכויותיו כבר היו מעוקלות לטובת התובעת. מעברן של זכויות החייב בעזבון לרשות הנתבע מחילות על הנתבע חובה למסור את שוויין לתובעת	375.....

30. התכלית החקיקתית של הוראות סעיף 6 לחוק הירושה ותקנה 16(א)	
לתקנות הירושה היא לוודא מעל לכל ספק, שהמסתלק גמר בדעתו	
לוותר על זכויותיו כיוורש. ווידוא זה הינו בעל חשיבות גם משעה	
שהסתלקות נחשבת בלתי-הדירה. חתימת תצהיר הסתלקות היא השלב	
הראשון, והגשת הודעת הסתלקות היא השלב השני. רק שני אלה יחדיו	
מגשימים את התכלית החקיקתית האמורה	375.....
31. הודעת ההסתלקות צריכה להיות מוגשת באופן אישי על-ידי הורש	
המסתלק ולא בשם יורש שנפטר	375.....
32. הדין הכללי החל, ככל שמדובר בהסתלקות מעזבון, הוא חוק	
החוזים (חלק כללי). בבסיס הלכה זו עומדת התפיסה לפיה הסתלקות	
מעזבון נחשבת "פעולה משפטית" במובנו של סעיף 61(ב) לחוק	
החוזים	376.....
שער ב': עסקאות אחרות בזכות היורש - סעיף 7 לחוק	
הירושה	377.....
פרק א': הדין	377.....
פרק ב': הלכה למעשה	379.....
שער ג': יורש פסול ויורש שהסתלק - סעיף 15 לחוק	
הירושה	383.....
פרק א': הדין	383.....
פרק ב': הלכה למעשה	385.....
שער ד': יורש פסול ויורש שהסתלק - סעיף 50 לחוק	387.....
פרק א': הדין	387.....
פרק ב': הלכה למעשה	389.....